

Ελληνικό Γενικό Λύκειο:
Προσπάθειες
κατανόησης της
Ευρωπαϊκής
πραγματικότητας και
των διεθνών εξελίξεων

Νικόλαος Χ. Μούλιος

Μαθητής Γ' Λυκείου (1ο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθήνας "Γεννάδειο"),

Research Intern, ΕΛΙΑΜΕΠ

Νοέμ. 2017

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Νο 86/2017

Copyright © 2017

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)¹

Λεωφ. Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα

Τηλ: (+30) 210 7257110-1, fax: (+30) 210 7257114,

e-mail: eliamep@eliamep.gr,

url: www.eliamep.gr

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 86/2017

Ελληνικό Γενικό Λύκειο:

Προσπάθειες κατανόησης της Ευρωπαϊκής πραγματικότητας και των διεθνών εξελίξεων

Νικόλαος Χ. Μούλιος

Μαθητής Γ' Λυκείου (1ο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθήνας "Γεννάδειο"), Research Intern, ΕΛΙΑΜΕΠ

¹ Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

Σύντομο Βιογραφικό:

Ο Νικόλαος Χ. Μούλιος είναι Μαθητής της Γ' Λυκείου στο 1^ο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθήνας "Γεννάδειο" και Research Intern στο ΕΛΙΑΜΕΠ.

Περίληψη:

Σκοπός του παρόντος Κειμένου Εργασίας είναι η μελέτη των παραγόντων που επηρεάζουν την εκπαίδευση των μαθητών του ελληνικού Λυκείου σε ζητήματα διεθνών σχέσεων και εξωτερικής πολιτικής, με έμφαση στην ευρωπαϊκή παιδεία. Επιπρόσθετα, μέσω δομημένου ερωτηματολογίου το οποίο απαντήθηκε από εκατό μαθητές στο διάστημα 7-12 Ιουλίου 2017, επιχειρείται η αποτύπωση του βαθμού εξοικείωσής τους με βασικές έννοιες και θεσμούς του διεθνούς και ευρωπαϊκού πολιτικού και οικονομικού συστήματος καθώς και η συμμετοχή τους σε προγράμματα σχετικά με τις διεθνείς σπουδές και τα συναφή γνωστικά αντικείμενα στο πλαίσιο του σχολείου. Γίνονται προτάσεις για την αναβάθμιση της μελέτης τόσο των διεθνών και ευρωπαϊκών θεσμών όσο και των κοινωνικών επιστημών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων εκείνων που απαιτούνται για την κατανόηση του συνεχώς μεταβαλλόμενου διεθνούς περιβάλλοντος.

Λέξεις Κλειδιά:

Διεθνείς Σπουδές, Ευρωπαϊκή Παιδεία, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Εκπαιδευτική Πολιτική

Εισαγωγή

Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Εκφράζεται συχνά τα τελευταία αρκετά χρόνια η δυσαρέσκειά μας με το υπάρχον πολιτικό προσωπικό και συζητείται η ανάγκη ανανέωσης (σε νοοτροπία, όχι μόνο σε ηλικία). Ένα κεντρικό ζήτημα είναι πως θα προσελκύσουμε νέα πρόσωπα στην πολιτική. Ένα δεύτερο είναι πως το εκλογικό σώμα, οι πολίτες θα αποκτήσουν πιο ενεργό ρόλο και θα κάνουν καλύτερες επιλογές. Και επειδή οι μεγαλύτεροι σε ηλικία δύσκολα αλλάζουν αντιλήψεις και τρόπο σκέψης, οι σχετικές προσπάθειες πρέπει να επικεντρωθούν στη νέα γενιά. Είναι εμφανής η ανάγκη εκπαίδευσης των νέων παιδιών σχολικής ηλικίας σε θέματα πολιτικής αγωγής, πριν τα αρπάξει η δαγκάνα των φοιτητικών νεολαιών, η μέγγενη της απάθειας και αδιαφορίας για τα κοινά, ή οι σειρήνες του αναρχισμού και της άμυαλης βίας. Οι σημερινοί μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου κατακλύζονται από πληροφορίες και εξειδικευμένες γνώσεις τις οποίες πρέπει να απομνημονεύσουν, χωρίς υποχρεωτικά να τις κατανοήσουν, και βεβαίως, χωρίς ο τρόπος διδασκαλίας να τους βοηθά ιδιαίτερα στο να μάθουν να σκέφτονται.

Αναρωπιέται, όμως, κανείς αν μέσα στην υπεραφθονία προσφερόμενων γνώσεων, περιέχονται και οι βασικές γνώσεις που θα βοηθήσουν κάθε μαθητή, και όχι μόνο αυτούς που θα συνεχίσουν τις σπουδές τους στο πανεπιστήμιο, να γίνει σκεπτόμενος και ενεργός πολίτης, με μια στοιχειώδη γνώση και κατανόηση του κόσμου γύρω του, δηλαδή των βασικών λειτουργιών του δημοκρατικού πολιτεύματος, της κοινωνίας μας, αλλά και του διεθνούς συστήματος που ελέω παγκοσμιοποίησης επηρεάζει όλο και περισσότερο την καθημερινότητά μας. Δεν πρέπει άραγε να διδάξουμε τα παιδιά μας ότι δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση είναι υπόθεση όλων μας και όχι μόνο των «επαγγελματιών» της πολιτικής; Δεν πρέπει να παρουσιάσουμε –με φαντασία και δημιουργικό τρόπο και όχι με «ξύλινη» διδασκαλία- τις έννοιες του εθελοντισμού και της κοινωνίας πολιτών για να μπορέσουν τα παιδιά –οι αυριανοί πολίτες- να κατανοήσουν πραγματικά τους όρους «κοινή κληρονομιά» και ευθύνη όλων μας, για ζητήματα όπως περιβάλλον, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική δικαιοσύνη, το δημοκρατικό πολίτευμα, τις παγκόσμιες αξίες;

Διατίθεται ο απαραίτητος χρόνος για τα θέματα αυτά, είναι οι μέθοδοι διδασκαλίας και τα βιβλία κατάλληλα και οι διδάσκοντες επαρκείς (θυμάμαι ως μαθητής πριν από αρκετά χρόνια θεολόγους και γυμναστές να διδάσκουν αγωγή του πολίτη); Καλύπτεται ικανοποιητικά η σύγχρονη ιστορία (που δεν σταματά στην ελληνική επανάσταση, ούτε πρέπει να είναι τόσο ελληνοκεντρική); Ενημερώνονται οι μαθητές για ζητήματα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ή για τα μεγάλα παγκόσμια προβλήματα: περιβάλλον και κλιματική αλλαγή, πληθυσμιακές μετακινήσεις, εξέλιξη των μεγάλων θρησκειών, συνέπειες της παγκοσμιοποίησης; Είναι βεβαίως κατανοητό ότι οι προτάσεις, ιδέες και ανάγκες εκπαίδευσης των μαθητών ξεπερνούν κατά πολύ τις διαθέσιμες ώρες διδασκαλίας και τα αρμόδια στελέχη του Υπουργείου Παιδείας έχουν την πολύ δύσκολη αποστολή κατανομής του χρόνου.

Σε μια εποχή αυξανόμενης εξειδίκευσης σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, και χωρίς να παραμελούμε τις γνώσεις, δεξιότητες και «εργαλεία» που θα βοηθήσουν στην επαγγελματική αποκατάσταση των

μαθητών και φοιτητών, ας φροντίσουμε να δώσουμε στα παιδιά μας τις βασικές γνώσεις και ερεθίσματα για να γίνουν ενεργοί πολίτες και όχι παθητικοί παρατηρητές σε μια δύσκολη εποχή για την Ελλάδα και στο πλαίσιο ενός ολοένα και πιο πολύπλοκου και ανταγωνιστικού διεθνούς συστήματος.

Από την εποχή της ίδρυσής του το ΕΛΙΑΜΕΠ δίδει μεγάλη βαρύτητα στο θεσμό των εκπαιδευόμενων ερευνητών, τόσο γιατί θεωρεί υποχρέωση και μέρος της αποστολής του να προσφέρει ευκαιρίες και να 'εκπαιδεύσει' την επόμενη γενιά ερευνητών, όσο και επειδή η προσφορά των εκπαιδευόμενων στις δραστηριότητες του Ιδρύματος ήταν πάντοτε πολύ σημαντική. Αυτοί οι εκπαιδευόμενοι ήταν κατά κανόνα προπτυχιακοί ή μεταπτυχιακοί φοιτητές. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, αποφασίσαμε να κάνουμε μια εξαίρεση και να δώσουμε την ευκαιρία σε ένα μαθητή Λυκείου με ένα πολύ εντυπωσιακό βιογραφικό για την ηλικία του, το Νικόλαο Μούλιο, να συνεργαστεί με το Ίδρυμα αφιερώνοντας ένα μέρος των καλοκαιρινών διακοπών του. Το αποτέλεσμα, μια έρευνα σε ένα πολύ σημαντικό θέμα για μαθητές Λυκείου, ήταν απολύτως αντάξιο των προσδοκιών μας. Αν η χώρα μας αποκτήσει μια κρίσιμη μάζα νέων ανθρώπων με ανάλογες ικανότητες, γνώσεις και ανησυχίες, μπορούμε να είμαστε πολύ πιο αισιόδοξοι για το μέλλον. Ευχαριστούμε το Νίκο για τη συνεισφορά του και του ευχόμαστε καλή επιτυχία στα επόμενα βήματά του, εξέλιξη που δείχνει μάλλον σίγουρη αν κρίνει κανείς από τις μέχρι τώρα επιδόσεις του.

Θάνος Π. Ντόκος

Γενικός Διευθυντής ΕΛΙΑΜΕΠ

Ελληνικό Γενικό Λύκειο: Προσπάθειες κατανόησης της Ευρωπαϊκής πραγματικότητας και των διεθνών εξελίξεων

του Νικόλαου Χ. Μούλιου

Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον, στον κόσμο των ασύμμετρων απειλών, των ψευδών ειδήσεων, των εκθετικών τεχνολογικών εξελίξεων (exponential-disruptive technologies) και των αναδυόμενων υπερδυνάμεων, κρίνεται απαραίτητη η γνώση βασικών στοιχείων των διεθνών πολιτικών και οικονομικών θεσμών και η απόκτηση στοιχειωδών δεξιοτήτων κατανόησης των διεθνών εξελίξεων. Ακόμα σημαντικότερη είναι η ολοκληρωμένη Ευρωπαϊκή Παιδεία, η οποία ως στόχο έχει την πλήρη ένταξη του αυριανού πολίτη της Ένωσης στην ενοποιημένη ευρωπαϊκή κοινωνία και αγορά. Η καλή γνώση των αρχών του ευρωπαϊκού πολιτισμού, των κυριότερων θεσμών που καθορίζουν την Ευρωπαϊκή Πολιτική καθώς και των σημαντικότερων ζητημάτων που απασχολούν την Ένωση είναι πιο αναγκαία από ποτέ σε μια περίοδο σημαντικών μεταβολών σε αυτή.

Το Ελληνικό σχολείο υστερεί σημαντικά στην παροχή των απαιτούμενων για την κατανόηση του ευρωπαϊκού και διεθνούς περιβάλλοντος γνώσεων και δεξιοτήτων. Η δομή του Αναλυτικού Προγράμματος, η παλαιότητα των σχολικών εγχειριδίων, η στρατηγική του ενός εγχειριδίου και η σχεδόν αποκλειστική κατά μέτωπο διδασκαλία αποτελούν κύριες παθογένειες του εκπαιδευτικού μας συστήματος οι οποίες, φυσικά, επηρεάζουν και την διεθνή και ευρωπαϊκή παιδεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της απαξίωσης των Ευρωπαϊκών και Διεθνών σπουδών είναι πως σε όλο το Λύκειο μια μόνο ενότητα του μαθήματος “Πολιτική Παιδεία” στη Β’ Λυκείου πραγματεύεται τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς και ο προτεινόμενος χρόνος διδασκαλίας περιορίζεται στις 2(+2) ώρες. Επιπρόσθετα, δεν αφιερώνεται διδακτικός χρόνος στους Διεθνείς Οργανισμούς, πλην Ε.Ε., καθώς και την ελληνική εξωτερική πολιτική. Τα υπόλοιπα μαθήματα κοινωνικών επιστημών του Λυκείου (Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών, Κοινωνιολογία Προσανατολισμού, Ιστορία Κοινωνικών Επιστημών) διδάσκονται από αναχρονιστικά εγχειρίδια και δεν εστιάζουν στην πρακτική εφαρμογή των κοινωνικών επιστημών μέσα από μελέτες περιπτώσεων, εκτενείς εργασίες και εφαρμογή της θεωρίας για την ερμηνεία σύγχρονων κοινωνικών φαινομένων. Η διδασκαλία των οικονομικών επιστημών, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη συνεκτική κατανόηση των διεθνών εξελίξεων, στο Λύκειο περιορίζεται σε ένα μάθημα Ομάδας Προσανατολισμού στην Γ’ Λυκείου. Το μάθημα των Αρχών Οικονομικής Θεωρίας περιορίζεται στη μελέτη της θεωρίας τιμών χωρίς να επεκτείνεται σε θέματα διεθνούς

εμπορίου, αρχών τραπεζικής και πλείστων άλλων αντικειμένων απαραίτητων για την κατανόηση των οικονομικών εξελίξεων στο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον του 21ου αιώνα. Η μελέτη δε της ιστορικής διάστασης του διεθνούς γίνεσθαι περιορίζεται στην Ιστορία, μάθημα στο οποίο δεν καλλιεργείται η μεθοδολογία μελέτης της Ιστορίας και η κριτική προσέγγισή της αλλά η μονοδιάστατη μελέτη και αποστήθιση του σχολικού εγχειριδίου. Επιπλέον, το μάθημα επιλογής Ελληνικός & Ευρωπαϊκός πολιτισμός επιλέγεται από μικρό ποσοστό μαθητών. Τέλος, ανύπαρκτη είναι η σύνδεση των θετικών επιστημών με τις κύριες παγκόσμιες προκλήσεις (κλιματική αλλαγή, ενέργεια, βιοτεχνολογία κ.α.), καθώς και η μελέτη του χώρου μέσω χαρτών και άλλων εποπτικών μέσων, με αποτέλεσμα να παρατηρείται σοβαρό έλλειμμα γεωγραφικής (και κατά συνέπεια γεωστρατηγικής) αντίληψης στους μαθητές.

Η γλωσσομάθεια στο Λύκειο είναι υποβαθμισμένη καθώς οι ώρες είναι περιορισμένες και δεν δίδεται επίσημη πιστοποίηση των αποκτώμενων γνώσεων. Η εκπόνηση συνθετικών εργασιών με ελεύθερη επιλογή γνωστικού αντικείμενου υπό την επίβλεψη διδάσκοντα που καθιερώθηκε από το προηγούμενο σχολικό έτος ως υποχρεωτική για τους μαθητές των Α' και Β' τάξεων του Λυκείου και προαιρετική για τους μαθητές της Γ' Λυκείου πιστεύεται πως είναι κίνηση προς την σωστή κατεύθυνση. Από την άλλη πλευρά, η δημιουργία των τμημάτων ομαδικών ερευνητικών εργασιών (projects) βασίζεται στην ανάγκη των εκπαιδευτικών να συμπληρώσουν τις υποχρεωτικές διδακτικές ώρες με αποτέλεσμα να μην υπάρχει πρόνοια για την ισοκατανομή των θεματικών ανά γνωστικό αντικείμενο. Ως εκ τούτου, σε πολλές περιπτώσεις δεν συγκροτείται τμήμα με θεματική τις ευρωπαϊκές και διεθνείς σπουδές.

Εξ ίσου σημαντική με την αναμόρφωση και εκσυγχρονισμό του σχολικού αναλυτικού προγράμματος θεωρείται και η ανάπτυξη εξωσχολικών δραστηριοτήτων στον τομέα της διεθνούς και ευρωπαϊκής παιδείας. Η ελληνική κοινότητα των MUNers (των συμμετεχόντων σε προσομοιώσεις οργάνων των Ηνωμένων Εθνών και των άλλων περιφερειακών και διεθνών οργανισμών) είναι ιδιαίτερα ενεργή τόσο σε Λυκειακό, όσο και σε Πανεπιστημιακό επίπεδο. Ειδικότερα, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πολλά ιδιωτικά σχολεία των Αθηνών αλλά και της Θεσσαλονίκης διοργανώνουν συνέδρια MUN κάθε χρόνο με μεγάλη επιτυχία και ξένες συμμετοχές. Επιπρόσθετα, τόσο δημόσια όσο και ιδιωτικά σχολεία οργανώνουν αποστολές μαθητών σε σχολικές αλλά και πανεπιστημιακού επιπέδου προσομοιώσεις σε Ελλάδα και εξωτερικό, αποσπώντας σημαντικά βραβεία και διακρίσεις. Αξιοσημείωτη εξέλιξη είναι η διοργάνωση της πρώτης ελληνόφωνης προσομοίωσης "Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη" που σκοπό έχει την εξοικείωση των Ελλήνων μαθητών με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τέλος, σημαντικό βήμα αποτελεί η διοργάνωση του πρώτου συνεδρίου MUN από το Πρότυπο Λύκειο Αναβρύτων το τρέχον έτος, προσπάθεια που θέτει τη δημόσια εκπαίδευση εντός της πολύ δημιουργικής και αναπτυσσόμενης αυτής κοινότητας. Οι δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης όπως ο ετήσιος διαγωνισμός Euroscola, αλλά και προγράμματα ανταλλαγών Erasmus+, διαγωνισμοί, επισκέψεις στο Ευρωκοινοβούλιο κ.α. δράσεις ενισχύουν την Ευρωπαϊκή συνοχή και πολιτισμική κατανόηση μεταξύ των μαθητών προερχόμενων από διαφορετικές χώρες. Το νέο πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «European Parliament Ambassador School Programme» αναμένεται να δημιουργήσει τοπικούς πόλους διάδοσης της ευρωπαϊκής παιδείας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Εν κατακλείδι, σημαντικές είναι οι δράσεις του Ελληνικού Γραφείου του European Youth Parliament και

της Εθνικής Επιτροπής της UNESCO μέσω του δικτύου ASPnet, ενώ περιοδικά Έλληνες μαθητές συμμετέχουν σε προγράμματα άλλων περιφερειακών οργάνων όπως το Asian-European Foundation (ASEF) κ.α.

Ένας τομέας που επιδέχεται σημαντική ανάπτυξη, τέλος, είναι αυτός των θερινών σχολείων, καθώς, ενώ υπάρχει ενδιαφέρον Ελλήνων μαθητών για συμμετοχή σε θερινά σχολεία με θεματική τις διεθνείς σχέσεις, στην χώρα μας λειτουργεί μόνο ένα πρόγραμμα του Center for Talented Youth, John Hopkins University στο Anatolia College της Θεσσαλονίκης. Η εισαγωγή στο συγκεκριμένο πρόγραμμα απαιτεί την διάκριση σε εξαιρετικά απαιτητικό διαγωνισμό πολύ ανώτερου επιπέδου από τις τυπικές γνώσεις ενός μαθητή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και εντάσσεται στο χώρο της εκπαίδευσης χαρισματικών (gifted) νέων, με αποτέλεσμα, πολλοί μαθητές να αναγκάζονται να μετακινούνται στο εξωτερικό για τη συμμετοχή σε αντίστοιχα προγράμματα.

Προτεινόμενες Λύσεις

Οι προτεινόμενες λύσεις, οι οποίες βασίζονται στα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου (βλέπε: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScw7DhDY2mqKPqo1pFQ5uc8c39zYjynTKcgyzR9DRfQBP95rw/viewanalytics>), χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη περιλαμβάνει τις αλλαγές οι οποίες είναι άμεσα εφικτό να πραγματοποιηθούν (βραχυπρόθεσμες) χωρίς σημαντικές αλλαγές στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και χωρίς σημαντική δαπάνη για το Δημόσιο. Η δεύτερη κατηγορία αφορά προτάσεις οι οποίες είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο μιας συνολικότερης αλλαγής πλαισίου για το Λύκειο, εντός 5ετίας, και δίχως σημαντική δαπάνη για το δημόσιο.

A. Βραχυπρόθεσμες:

- Δημιουργία Θερινών Σχολείων διεθνών και ευρωπαϊκών σπουδών για μαθητές Λυκείου από Πανεπιστημιακά Ιδρύματα (π.χ. ΠΑ.ΜΑΚ.). Αξιοποίηση της τεχνογνωσίας των ιδρυμάτων σε ανάλογες διοργανώσεις (Θερινά Σχολεία Επιχειρηματικότητας ΠΑ.ΜΑΚ. κ.α.). Επιπρόσθετα Ιδρύματα τα οποία θεραπεύουν τις Διεθνείς Σπουδές (ΕΛΙΑΜΕΠ, Navarino Network κ.α.) μέσω συνεργειών μπορούν να οργανώσουν προγράμματα με τη συμμετοχή Ελλήνων αλλά και ξένων μαθητών, εκμεταλλευόμενοι το ευνοϊκό κλίμα και το φυσικό κάλλος της χώρας.
- Επέκταση των κινήτρων για ίδρυση σχολικών προγραμμάτων σε όλα τα σχολεία. Εισαγωγή ομίλων αντιλογίας και προσομοιώσεων εκτός σχολικού ωραρίου. Οργάνωση διαγωνισμών δοκιμίου ή αντιλογίας από φορείς εντός ή εκτός σχολικής κοινότητας. Προτείνονται συνεργασίες με φορείς όπως το γραφείο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, Η Εθνική Επιτροπή της UNESCO κ.α. Η χρηματοδότηση των δράσεων μπορεί να εξασφαλιστεί από χορηγίες και δωρεές.
- Ενεργοποίηση περισσότερων προγραμμάτων πολιτισμικής κατανόησης και βραχυχρόνιων ανταλλαγών εντός Ε.Ε. Θεσμοθέτηση ανταλλαγής μαθητών επί τετράμηνο με αναγνώριση του χρόνου σπουδών στο εξωτερικό μέσω του προγράμματος Erasmus +.
- Θεσμοθέτηση προγραμμάτων ένταξης των προσφύγων και μεταναστών μέσω ώσμωσης με την τοπική εκπαιδευτική κοινότητα στο πλαίσιο του ανοικτού σχολείου. Μαθήματα πολιτισμικής και γλωσσικής ένταξης στο Ευρωπαϊκό περιβάλλον κρίνονται αναγκαία.

- Αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Ευρωπαϊκών Θεσμών και εισαγωγή των Διεθνών Θεσμών στο μάθημα “Πολιτική Παιδεία”. Ιδιαίτερη σημασία προτείνεται να δοθεί στην διδασκαλία των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Η διδασκαλία των παραπάνω μπορεί να γίνει μέσω της αξιοποίησης διαδικτυακών εκπαιδευτικών πόρων.
- Πλήρης αξιοποίηση του Ατομικού Φακέλου Μαθητή με εισαγωγή αντικειμενικών κριτηρίων βαθμολόγησης και ενίσχυση της διαθεματικότητας των συνθετικών εργασιών προς την κατεύθυνση των διεθνών σπουδών. Παροχή εκπαίδευσης σε εκπαιδευτικούς προς την κατεύθυνση αυτή.

B. Μεσοπρόθεσμες:

- Δημιουργία ομάδας προσανατολισμού κοινωνικών επιστημών η οποία θα θεραπεύει το δίκαιο, τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές επιστήμες, παρέχοντας στους υποψηφίους των αντίστοιχων σχολών στέρεο γνωστικό και μεθοδολογικό υπόβαθρο στους τομείς της οικονομίας, της πολιτικής επιστήμης, της ιστορίας, του δικαίου και των κοινωνικών επιστημών, αλλά και στις ποσοτικές μεθόδους και νέες τεχνολογίες, εργαλεία απαραίτητα για τον σύγχρονο κοινωνικό επιστήμονα. Η συγγραφή εκτενών δοκιμίων για κάθε μάθημα του κύκλου, καθώς και ερευνητικής εργασίας, κρίνεται ιδιαίτερης σημασίας. Επιπρόσθετα, η συμμετοχή σε σχετικές με τον τομέα δραστηριότητες, ομίλους, πρακτική εργασία κ.α. προτείνεται να προσμετράται για την εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση.
- Ένταξη ενιαίου μαθήματος Θεωρίας της Γνώσης σε όλο το Λύκειο κατά τα πρότυπα του Διεθνούς Απολυτηρίου (IB). Κύριος στόχος του μαθήματος είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων απαραίτητων για τον αυριανό πολίτη και, ιδιαίτερα, ακαδημαϊκό δρώντα (ανάλυση δεδομένων, συγγραφή δοκιμίου κ.α.)
- Επικαιροποίηση της διδασκαλίας των κοινωνικών επιστημών μέσω χρήσης βιβλιογραφίας, αρθρογραφίας, εποπτικών χαρτών, παιγνίων, μελέτης περιπτώσεων, αντιλογίας κ.α. Περιορισμός της μετωπικής διδασκαλίας.
- Ένταξη, ως μαθήματος επιλογής, στις άλλες ομάδες προσανατολισμού ενιαίου μαθήματος στοιχείων πολιτικών επιστημών με στόχο την ενημέρωση των αυριανών πολιτών πάνω σε βασικά στοιχεία και επίκαιρα θέματα των πολιτικών επιστημών και κατ’ επέκταση των διεθνών εξελίξεων.

Οι παρούσες προτάσεις στοχεύουν αφενός στη δημιουργία ισχυρού υποβάθρου γνώσεων και δεξιοτήτων για τους μελλοντικούς κοινωνικούς επιστήμονες, στην κατανόηση του πολύπλοκου διεθνούς περιβάλλοντος και αφετέρου στην παροχή βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων στην ερμηνεία της διεθνούς σκηνής, και ιδιαίτερα του Ενιαίου Ευρωπαϊκού χώρου από το σύνολο των μαθητών.